

Інформація для пацієнтів Онкологічні захворювання у підлітків та молодих людей

Збереження фертильності: Заморожування сперми

Вступ

Звістка про те, що у вас рак, може викликати багато невизначеності, і думки про те, чи зможете ви колись мати дітей, можуть бути не тим, на чому ви хотіли б зосереджуватися зараз. Водночас цілком природно прагнути зберегти можливість мати дітей у майбутньому. Ця інформація покликана допомогти вам зрозуміти, як лікування раку може вплинути на вашу здатність мати дітей і що ви можете зробити, щоб зберегти фертильність до початку лікування. Важливо якомога раніше обговорити це з одним із членів вашої команди лікарів-онкологів. Вони можуть надати вам індивідуальні рекомендації та допомогти ухвалити поінформовані рішення відповідно до ваших планів на майбутнє.

Що таке фертильність?

Фертильність — це здатність мати дітей. Для чоловіків заморожування сперми дає змогу зберегти можливість мати біологічних дітей у майбутньому.

Як лікування раку впливає репродуктивну функцію?

Методи лікування онкологічних захворювань часто мають побічні ефекти, що впливають на здорові тканини організму. Хоча деякі побічні ефекти є тимчасовими й зникають після завершення лікування, інші можуть бути тривалими або незворотними. Для хлопців та чоловіків одним із найбільш суттєвих довгострокових наслідків може стати зниження фертильності.

Не всі види раку чи методи його лікування впливають на репродуктивну функцію, проте важливо зрозуміти потенційні ризики ще до початку лікування. Це допоможе вам прийняти зважене рішення щодо збереження вашої здатності мати дітей у майбутньому.

Основні методи лікування раку, такі як хіміотерапія, променева терапія, хірургічне втручання, гормональна та таргетна терапія, діють за різними принципами та можуть мати різний вплив на фертильність. Ступінь впливу на вашу фертильність залежить від низки чинників, зокрема від вашого віку, а також виду та локалізації онкологічного захворювання.

Важливо якомога раніше обговорити план лікування з вашою командою лікарів-онкологів. Фахівці допоможуть вам зрозуміти ризики для вашої фертильності та ознайомлять із варіантами її збереження, що дасть вам змогу прийняти рішення, яке відповідає вашим планам на майбутнє.

Що таке збереження фертильності?

Збереження фертильності передбачає збір та збереження вашої сперми (заморожування сперми методом криоконсервації), щоб у майбутньому ви мали змогу скористатися цим біоматеріалом для народження дітей. Хоча деякі види лікування раку не впливають на репродуктивну функцію, інші можуть знизити або повністю припинити здатність вашого організму виробляти здорові сперматозоїди. З огляду на це, ваша команда лікарів-онкологів може рекомендувати вам зустрітися з профільним лікарем або медичною сестрою, які спеціалізуються на питаннях фертильності. Вони детально роз'яснять вам етапи процесу збереження фертильності, окреслять ваші варіанти та дадуть відповіді на будь-які ваші запитання.

Якщо ви вирішите пройти консультацію щодо збереження фертильності, вас направлять до найближчого до вас центру репродуктивної медицини, проте це може бути інший заклад, а не ваша місцева лікарня. Ваша команда лікарів-онкологів та фахівці з репродуктивної медицини (репродуктологи) співпрацюватимуть, щоб ретельно спланувати та узгодити процес збереження вашої фертильності паралельно з лікуванням онкологічного захворювання, забезпечуючи узгодженість та ефективність усіх процесів.

Що включає в себе процес заморожування сперми?

Заморожування сперми — це метод збереження вашої фертильності шляхом зберігання сперми до початку лікування раку. Щоб надати зразок для заморожування, вам потрібно буде шляхом мастурбації здійснити сім'явивипорскування у стерильний контейнер.

Після того як ви надасте зразок сперми, співробітники лабораторії зв'яжуться з вами, щоб повідомити про його якість та придатність для заморожування. Якщо дозволяє час, вони можуть порекомендувати надати другий зразок, щоб підвищити шанси на успішне збереження фертильності.

Немає жодних гарантій того, що наданий зразок сперми буде придатним для зберігання. На вироблення сперми можуть впливати хвороби, попередні курси лікування та інші фактори. Єдиним способом підтвердити це є проведення лабораторного дослідження зразка сперми.

Хто має право на зберігання сперми за програмою NHS?

Щоб отримати право на зберігання сперми за програмою NHS, ви повинні відповідати певним критеріям щодо збереження фертильності. У Шотландії для отримання права на цю послугу діють такі вимоги:

- Ваш вік має бути менше 53 років.
- У вас не повинно бути біологічних дітей.
- Ви не повинні були раніше проходити стерилізацію.

Однак для отримання доступу до лікування безпліддя за рахунок NHS із використанням вашої замороженої сперми в майбутньому діють окремі критерії. Ці критерії можуть змінюватися з часом, і неможливо передбачити, якими будуть вимоги у майбутньому.

Що відбуватиметься під час візиту до фахівця з репродуктивної медицини?

Під час прийому лікар або профільна медсестра ознайомлять вас із доступними варіантами заморожування сперми та надасть відповіді на будь-які ваші запитання. Якщо до початку лікування раку або іншої терапії є достатньо часу для завершення процесу збереження фертильності, фахівець детально ознайомить вас із відповідними процедурами.

Якщо ви вирішите розпочати цей процес, вам потрібно буде заповнити форми згоди на проведення процедур та зберігання вашої сперми, а також здати аналіз крові для здійснення перевірки на наявність інфекцій. Ці кроки необхідні, щоб гарантувати безпечне зберігання вашої сперми з дотриманням регуляторних вимог для потенційного її використання у майбутньому.

Які юридичні наслідки передбачає процедура зберігання сперми?

У Великій Британії використання та зберігання сперми регулюються Управлінням із запліднення та ембріології людини (HFEA). Відповідно до Закону про запліднення та ембріологію людини (1990 р.), ви маєте надати письмову згоду на таке:

- Зберігання вашої сперми
- Тривалість періоду, протягом якого ваша сперма може зберігатися
- Цілі, для яких ваша сперма може бути використана
- Ваші побажання щодо того, як буде використовуватися збережена сперма
- Подальші дії щодо сперми у разі вашої смерті або якщо ви втратите здатність змінити чи відкликати свою згоду (це стандартні запитання для всіх пацієнтів, які розглядають можливість скористатися процедурою збереження фертильності)

Максимальний термін зберігання вашої сперми становить 55 років, проте згоду необхідно поновлювати кожні 10 років.

Після того як вашу сперму буде поміщено на зберігання, ви повинні підтримувати зв'язок із центром репродуктивної медицини. негайно повідомляйте центр репродуктивної медицини про будь-які зміни у ваших контактних даних, як-от нова адреса, щоб фахівці могли залишатися з вами на зв'язку. Якщо центр репродуктивної медицини не зможе зв'язатися з вами, він може втратити законне право на подальше зберігання вашої сперми та буде зобов'язаний утилізувати зразок (зразки).

У разі прийняття рішення про припинення зберігання своєї сперми вам потрібно буде звернутися до центру репродуктивної медицини для проведення процедури її утилізації. Крім того, центр репродуктивної медицини може призначити повторні візити з метою моніторингу збереження вашої здатності до продукування сперми. У такому разі NHS може припинити покриття витрат на подальше зберігання вашої сперми.

Чи доведеться відкладати моє лікування онкологічного захворювання, якщо я прийму рішення про здійснення процедури заморожування сперми?

Зазвичай процес заморожування сперми триває від двох до трьох днів. Якщо ваше лікування онкологічного захворювання можна відтермінувати на цей період, ваш фахівець може надати вам направлення на консультацію щодо варіантів збереження фертильності. Однак, якщо ваше лікування онкологічного захворювання має розпочатися терміново, часу на завершення процедури збереження фертильності до початку терапії може бути недостатньо.

Що, якщо я вирішу не розпочинати процедуру на цьому етапі?

Якщо ви вирішите не здійснювати процедуру заморожування сперми на цьому етапі, це цілком нормально. Це рішення залежить виключно від вас. Цілком природно відчувати невпевненість, тому взяти додатковий час на роздуми — це цілком прийнятний крок. Якщо ви вагаєтеся, можливо, вам допоможе обговорення ситуації з вашою командою лікарів, репродуктологом або консультантом, щоб краще зрозуміти доступні варіанти.

Відмова від процедури заморожування сперми не вплине на ваше лікування онкологічного захворювання, і ви зможете розглянути інші шляхи створення сім'ї в майбутньому, якщо зміните своє рішення.

Чи існують альтернативи, якщо мені не вдасться провести процедуру заморожування сперми до початку лікування?

Якщо ви вирішите не здійснювати процедуру зберігання сперми до початку лікування раку або якщо це буде неможливо зробити вчасно, ваші шанси на батьківство у майбутньому можуть знизитися. Усе ще існують інші шляхи для створення сім'ї. Нижче наведено інформацію про використання донорської сперми або всиновлення.

Чи можу я проходити лікування безпліддя після завершення лікування онкологічного захворювання?

Залежно від того, як лікування вплинуло на вашу репродуктивну здатність, ви все ще можете мати можливість пройти курс лікування безпліддя після одужання від раку. Якщо функція яєчок відновиться і вони знову почнуть продукувати сперму, лікування безпліддя з використанням вашої власної сперми може стати можливим варіантом. Якщо використання власної сперми виявиться неможливим, ви зможете обговорити інші доступні варіанти:

- **Використання донорської сперми:** якщо після лікування онкологічного захворювання ви не будете здатні продукувати сперму, використання донорської сперми для лікування безпліддя може стати відповідним варіантом, коли ви будете готові до створення сім'ї.
- **Усиновлення:** усиновлення є ще одним варіантом для тих, хто бажає стати батьками. Ви можете розглянути цей варіант у будь-який час; він дає можливість стати батьками, якщо народження біологічної дитини виявиться неможливим.

Важливо обговорити ці альтернативні варіанти з вашим репродуктологом та вашою командою лікарів-онкологів. Це допоможе обрати найкращий варіант, враховуючи ваш стан здоров'я, план лікування та плани щодо створення сім'ї. Кожен варіант має свої особливості, які слід врахувати, і ваша команда лікарів-онкологів може надати вам індивідуальні рекомендації.

Чи буду я проходити перевірку фертильності після лікування?

Після завершення лікування онкологічного захворювання перевірка фертильності може допомогти визначити, чи виробляються у вашому організмі життєздатні сперматозоїди. Зазвичай ми радимо зачекати 12 місяців після завершення лікування, перш ніж проходити це обстеження.

Хто може допомогти мені прийняти рішення?

Ваші лікарі та медсестри можуть надати вам необхідну підтримку та роз'яснення, поки ви приймаєте рішення щодо проходження процедури заморожування сперми. Візит до центру репродуктивної медицини не зобов'язує вас до проведення процедури заморожування сперми, але він дасть вам можливість всебічно розглянути всі доступні варіанти.

Також важливо отримувати допомогу від тих, хто вас підтримує, — родини, друзів або соціальних груп підтримки у вашій громаді, — щоб обрати варіант, який буде найкращим саме для вас.

Хоча консультанти безпосередньо не залучені до вашого медичного лікування, вони можуть надати цінну допомогу у прийнятті рішення щодо проходження процедури збереження фертильності, а також забезпечити додаткову емоційну підтримку на кожному етапі цього процесу.

Як я можу отримати консультацію щодо фертильності?

Якщо дозволятиме час, ви матимете можливість зустрітися з одним із наших консультантів із питань фертильності перед тим, як здійснити процедуру заморожування сперми. Усі наші консультанти є членами Британської асоціації консультування з питань безпліддя (BICA). Під час сеансу зустрічі консультант обговорить із вами доступні варіанти та допоможе психологічно опрацювати рішення про збереження фертильності шляхом заморожування сперми. Це також можливість для вас поставити будь-які запитання, які вас турбують.

Зверніть увагу, що консультування не є частиною процесу оцінки стану вашого здоров'я та жодним чином не вплине на ваше лікування. Якщо вам знадобиться додаткова підтримка, ви можете записатися на наступні сеанси консультації до, під час або після завершення вашого лікування.

Чи можу я змінити своє рішення?

Так, ви можете змінити своє рішення щодо здійснення процедури заморожування сперми у будь-який час. Почуття невизначеності або тривоги щодо цього процесу є цілком природним, і розмова з консультантом або репродуктологом допоможе вам розібратися у своїх почуттях. Проте ці обговорення не зобов'язують вас здійснювати процедуру заморожування сперми.

Чи потрібно мені використовувати засоби контрацепції?

Попри можливий вплив терапії онкологічного захворювання на репродуктивну функцію, неможливо точно спрогнозувати, чи збережеться у вас здатність до запліднення партнерки. Певні методи лікування чинять деструктивний вплив на сперматозоїди, що може негативно позначитися на розвитку плоду у разі зачаття під час лікування. Тому критично важливо запобігати вагітності, якщо ви ведете статеве життя під час терапії онкологічного захворювання та протягом року після її завершення.

Не менш важливо практикувати безпечний секс, щоб захистити себе та свого партнера від інфекцій, що передаються статевим шляхом (ІПСШ). Для забезпечення захисту здоров'я обох партнерів наполегливо рекомендується використовувати презерватив під час статевого акту.

Що мені робити, якщо я хочу скористатися збереженою спермою?

Вам потрібно звернутися до свого сімейного лікаря, щоб отримати направлення до місцевого центру репродуктивної медицини — бажано до того, де зберігається ваша сперма.

Також важливо зазначити, що отримання доступу до лікування безпліддя за підтримки NHS із використанням вашої збереженої сперми в майбутньому можливе лише за умови відповідності певним додатковим вимогам. Ці критерії можуть змінюватися з часом, і неможливо передбачити, якими будуть вимоги у наступні роки. З поточними критеріями можна ознайомитися за посиланням: [Критерії доступу до лікування ЕКЗ за програмою NHS у Шотландії — Fertility Network](#).

Бажаєте дізнатися більше? – Корисна контактна інформація та вебсайти

Якщо ви бажаєте дізнатися більше про збереження фертильності або отримати підтримку, вам можуть стати у пригоді наступні ресурси:

- **Вебсайт HFEA: заморожування сперми**
[Заморожування сперми | HFEA](#)
- **Вебсайт HFEA: збереження фертильності**
[Збереження фертильності | HFEA](#)
- **HFEA: інформація для трансгендерних та небінарних осіб**
[Інформація для трансгендерних та небінарних осіб, які потребують лікування безпліддя | HFEA](#)
- **Британська асоціація консультування з питань безпліддя (BICA)**
[BICA: Британська асоціація консультування з питань безпліддя](#) — професійне об'єднання, що надає спеціалізовану консультативну підтримку особам, які проходять курс лікування безпліддя або процедури зі збереження фертильності.
- **Macmillan Cancer Support**
[Macmillan Cancer Support](#) — організація забезпечує пацієнтів інформаційним та консультативним супроводом, сприяючи збереженню високої якості життя людей з онкологічними захворюваннями.
- **Teenage Cancer Trust**
[Teenage Cancer Trust](#) — Teenage Cancer Trust забезпечує спеціалізований медсестринський догляд та підтримку для молодих людей з онкологічними захворюваннями. Надання підтримки всім особам віком 13–24 роки, у яких діагностовано рак, а також їхнім близьким людям.
- **Cancer Research UK: фертильність та рак**
[Рак і фертильність | Cancer Research UK](#) — вичерпна інформація про те, як методи лікування раку можуть вплинути на фертильність, а також про доступні варіанти її збереження.
- **Young Lives vs Cancer (колишня назва — CLIC Sargent)**
[Шість напрямів, за якими ми допомагаємо — Young Lives vs Cancer](#) і [Young Lives vs Cancer](#) — підтримка дітей та молоді з онкологічними захворюваннями, зокрема інформація щодо процедур збереження фертильності.

Додаткові корисні ресурси

- **The Fertility Alliance**

[The Fertility Alliance](#) — національна благодійна організація з питань фертильності, що надає підтримку та перевірену інформацію кожному, хто бажає дізнатися більше про свій репродуктивний потенціал.

- **Fertility Network UK**

[Fertility Network UK](#) — благодійна організація, що надає підтримку та інформацію з усіх аспектів фертильності, зокрема щодо варіантів її збереження.

- **Послуги NHS у сфері лікування безпліддя**

[Безпліддя | NHS inform](#) — консультативний супровід щодо послуг NHS у сфері лікування безпліддя та загальна інформація про фертильність.

- **British Fertility Society**

[Інформація для громадськості » British Fertility Society](#) — інформація про фертильність та збереження фертильності.